

Ani podvodné manévry a triky, ani zoufalé vyhrůžky katana Franka nemohou zastavit pozdvižení českého národa k svobodě a spravedlivé odplatě! Hanebný manévr zrádné protektorátní vlády, která se pokusila zajistit Němcům beztrestný odchod z našich zemí a uchovat bídný režim zrádců — tento manévr ztroskotál.² Ukazuje jen beznadějně postavení Němců v českých zemích, kteří se třesou strachy před spravedlivou odplatou. To ukázala i včerejší zoufalá řeč jednookého tyrana Karla Herrmanna Franka a jeho plačtivé zaklínání českého lidu. Zpupný vrah, který bez milosti nechal vraždit české ženy a děti v Lidicích a Ležákách se bojí hněvu našeho lidu, bojí se rostoucí vlny národního pozdvižení.

Leč ani německé provokace, ani německé vyhrůžky nejsou již sto zastavit mocný národní nástup.

Náš boj nezadržitelně pokračuje. Náš lid smete všecko, co se mu postaví do cesty! Bez váhání a kolísání!

Řiďte se všude pevně pokyny národních výborů, které byly dány. Vztyčte směle odbojný prapor republiky a spojte se pod ním všichni bez rozdílu!

Ozbrojujte se! Do partyzánských oddílů a bojových čet!

Ať žije 1. květen — den mobilisace všech sil českého národa k velikému zápasu za svobodné Československo!

AÚD KSČ. Fond 34, složka 43, str. 22.080—22.081. Záznam vysílání.

[242]

1945, 1. květen. Čechy. — Článek ilegálního ústředního orgánu národních výborů „ČSR v boji“ o bezprostředních úkolech národních výborů po osvobození a o pokusech reakce vytvářet alibistické národní výbory.¹

Jednota národa a její škůdcové.

Národní výbory stávají se v osvobozených krajích naší republiky jedinými orgány vlády lidu v městech a vesnicích. V našich krajích, kde ještě stojí německé nacistické hordy, připravují se proto Národní výbory již uprostřed nejúpornějšího boje s fašistickými okupanty. Dnes jest jejich prvním úkolem vedení tohoto boje za účelem konečného převzetí všech funkcí politických i hospodářských v osvobozené vlasti. K tomu je potřeba, aby se v nich soustředily všechny aktivní, čestné a neohrožené síly protinacistického odboje, pokud dosud pracovaly odděleně. Ve snaze po soustředění všech složek národa, počínaly si však Národní výbory v některých případech nesprávně. Pochopily toto soustřeďování tak, že prostě přijímaly do svého středu nové členy, jakožto zástupce bývalých politických stran, jež v jejich městě či vesnici se zúčastnili politického života do roku 1938. Toto pojetí je nesprávné a naprosto zkresluje původní myšlenky Národních výborů. Národní výbory, vedoucí rozhodný boj proti okupantům, musí se vždy a především skládat z lidí, kteří svým vlasteneckým a protifašistickým smýšlením, svou prací a svými činy v šesti letech okupace si získali právo na důvěru a vážnost v očích všech složek českého pracujícího lidu. Krutá škola podzemního ilegálního boje, vedeného za největších obětí, vyloučila z českého politického života všechno shnilé, odumřelé a přežitě. Národní výbory se nesmí stát a nestanou pláštíkem, pod nímž by tyto živly v poslední chvíli znovu vpluly do nového života naší příští lidové demokratické republiky. V národních výbo-rech se uskutečňuje jednota všech skutečně aktivních složek boje proti Němcům, jednota boje za skutečnou vládu lidu bez zrádců a reakcionářů, za opravdovou hospodářskou demokracii bez velkokapitalistů a finanční oligarchie, za pevné a věčné přátelství s národy Sovětského

² Viz poznámka čís. 1 k dokumentu čís. 251.

¹ Viz dokumenty čís. 199 a čís. 258.

svazu a spojenci, jednota boje za okamžité a důsledné uskutečňování programu první naší vlády na půdě osvobozené vlasti v Košicích.

V poměrech ilegality se dále stává, že v jednom místě pracují současně dva Národní výbory. Jakmile narazíte na jiný Národní výbor, pracující na stejné základně jako vy sami, proveďte splynutí, při čemž nárok na vedení mají ti, kdo projevují větší aktivitu a iniciativu, bohatší zkušenosti a rozhled. V poslední době se však vynořují v některých místech skupiny bývalých místních politických veličin, které v hodině dvanácté vyrazily pod firmou Národního výboru do boje za obnovu bývalých politických poměrů. Tito lidé zapomínají, že Národním výborem není jakékoliv libovolné sdružení, které se za něj prohlásí, nýbrž jen takový orgán, který vede — a nikoliv snad od včerejška — politicko-informačně-výchovný, sabotážní a dnes především branný odboj českého lidu za okupace. Jen takový Národní výbor bude smět předstoupit ve dnech osvobození před voliče, kteří budou žádat složení účtů z jeho činnosti. Tito lidé, začínající v poslední hodině s organisováním odshora, od vůdců, bez styku se skutečnými lidovými masami, zapomínají, že český pracující lid vychází z této války se zkušenostmi, které znemožní těmto bývalým politickým čachrářům a skrytým či nezahaleným reakčníkům, aby jej svedli nazpět k lžidemokracii, která sloužila za zástěrku vlády kartelů, trustů, bank a vysoké byrokracie. Český lid si příliš dobře pamatuje na protisovětské štvánice těchto bývalých politiků, český lid ví, že tito lidé za války byli ochotni šířit nejstrašnější pomluvy a výmysly nacistické propagandy o Rudé armádě a jejím postupu v osvobozených zemích. Český lid ví, že to byla především bratrská Rudá armáda, která zlomila páteř obrovské válečné mašinerii nacistických bestíí, již především vděčíme jako národ za svou záchranu z propasti zániku. Český lid si příliš dobře vzpomíná na bezpáteřnost těchto lidí v chování vůči Němcům, dokud tito vítězili, na jejich horlivé přispívání na sbírky ve prospěch říšské branné moci. Tito lidé nemají proto dnes žádné právo používatí názvu Národních výborů pro své postranní cíle. Tito lidé škodí jednotě českého národa. Jejich snahy ale jsou a musí zůstat marné.

Do nejvážnější zkoušky ohněm, do níž kráčí náš národ v těchto dnech, jdeme jednotně!

Národní výbory, složené z nejaktivnějších dělníků, rolníků, pracující inteligence a živnostníků, opírající se o mládež, vyrostlou v převratné revoluční epoše této války, splní úkoly, které před ně postavila československá vláda v Košicích, vláda široké národní protifašistické fronty, vláda pevného spojení se Sovětským svazem, která požívá nejrozhodnější podpory všeho českého lidu v uskutečňování svého programu.

Hlavní úkoly Národních výborů dnes a zítra:

Přiblížily se poslední dny a hodiny vlády německých fašistických lupičů nad západní polovinou naší republiky. Stojíme před vyvrcholením šestiletého hrdinného boje českého národa proti nejbestiálnějšímu teroru, jemuž padly za oběť nepřehledné řady našich nejlepších bratrů. V tomto boji se ukovala nerozborná jednota všech českých pracujících vrstev proti bezpáteřnosti a zrádovství českých vysokých byrokratů, kapitalistů, velkostatkářů a dobrodružných karieristů. Výrazem této jednoty a nástrojem boje proti okupantům a jejich přísluhovačům z českých řad staly se Národní výbory.

První bezprostřední úkoly Národních výborů jsou vzhledem k situaci především rázu bojového, ochranného a souvisejí s přenesením boje do našich krajů. Protože byly rozvedeny při jiných příležitostech, stačí jejich stručné shrnutí. Směřují k usnadnění postupu bratrské Rudé armády (informační služby, mapování vojensky důležitých objektů), k znemožnění úplného vydrancování a vyhladovění země, ukryvání zásob, k ochraně českého národního majetku (továrních objektů, hospodářských zařízení). K sabotování všech ochranných prací a zařízení okupantů, k sabotáži v dopravě i výrobě, k organisování bojových jednotek a jejich vyzbrojení zbraněmi rozkládajících se německých oddílů.

Všichni Češi bez rozdílu nechť si uvědomí, že splnění těchto úkolů je otázkou života či smrti pro deseti a statisíce českých lidí, otázkou záchrany či zničení nesmírných národních bohatství.

Skončí se však naším osvobozením funkce Národních výborů? Stanou se parádními vete-

ránskými spolky pro ozdobu kapitalistické lžidemokracie, fráží a planých slibů? Toliko Národní výbory, zvolené vším českým lidem ihned v prvních dnech osvobození, stanou se dle slov presidenta Beneše orgánem skutečné vlády lidu. Jedině Národní výbory mohou proměnit v skutečnost první článek československé ústavy, jež praví, že lid je jediným zdrojem veškeré státní moci. Všechnu moc Národním výborům!

Výsledkem desetiletého úporného boje nejzdravějšího lidového jádra českého lidu s německou fašistickou zbeří nebude to, že český lid předá politickou správu, výkonnou moc a zajištění veřejné bezpečnosti do rukou protilidových, zrádcovských byrokratických stvůr, okresních hejtmanů a náhončích Gestapa z řad policie a četnictva. Český lid si v letech boje s Němci vytvořil zárodek budoucích orgánů veřejné demokratické správy, Národní výbory. Je proto třeba již dnes se připravovat k těmto novým úkolům, promýšlet je a seznamovat s nimi všechny čestné Čechy z řad pracujícího lidu, dělnictva, rolnictva, živnostníků a pracující inteligence. Dřívější rozdílná politická příslušnost a nazírání nemůže při tom po šesti letech společného boje být pro nás sebemenší překážkou.

Osm hlavních úkolů:

1. Národní výbory ve městech a vesnicích převezmou okamžitě funkce obecních zastupitelstev, případně městských rad. Každý místní Národní výbor vyšle neprodleně své zástupce do okresních výborů, jejichž zárodky se vytvářejí již dnes v okresních městech. Okresní národní výbory přejímají nejen funkci bývalých okresních zastupitelstev, která byla jen poradními sbory v rukou byrokratické politické správy, nýbrž přejímají veškerou pravomoc okresních hejtmanství, jejich orgánů a přenášejí tuto pravomoc ve všech místních otázkách na místní národní výbory. Z úřednického aparátu okresních hejtmanství a místních obecních správ můžeme převzít jen jednotlivce, kteří se osvědčili svým postojem a vlasteneckým jednáním v letech okupace. Tito jednotlivci budou však ve všem odpovědni Nár. výborům, budou vykonávat jejich směrnice a případné zklamání důvěry bude kdykoliv důvodem k odvolání.

2. Branná komise Nár. výborů zajistí v první řadě po osvobození ve všech otázkách co nejrudečnější kontakt s oddíly Rudé armády a připravuje a pomáhá provádět okamžitou mobilizaci československé armády pro boj s německými hordami.

3. Četnictvo a policie jako celek nemohou se stát po letech spolupráce s Gestapem orgány veřejné a demokratické bezpečnosti. Stateční a osvědčení jednotlivci z jejich řad mohou pomoci Národním výborům při budování nových orgánů občanské bezpečnosti z řad příslušníků Národního odboje a tělocvičných jednot (organizací). Občanská milice na místo náhončích a agentů Gestapa.

4. Hospodářská komise Národních výborů převezme okamžitě vedení všech továren, velko- statků a podniků, jež byly majetkem Němců a zrádců. Nár. výbory v továrnách a podnicích pověří vedením a organizací výroby hospodářské odborníky, politicky a národně bezúhonné, kteří budou odpovědni Nár. výborům a kontrolování výbory osazenstev těchto podniků. Hospodářská komise Národního výboru v dohodě s centrálními úřady bude kontrolovat provoz i ve všech ostatních podnicích a zastupovat zájmy veřejné a zájmy pracujícího lidu. Národní výbory stanou se tak nástrojem zestátnění velkého průmyslu a velko- statků, nástrojem k uskutečnění opravdové hospodářské demokracie bez příživníků a vykořisťovatelů.

5. V souvislosti s tímto úkolem bude jednou z prvních funkcí Nár. výborů po osvobození organizace zásobování obyvatelstva. Zásobovací komise místních i okresních národních výborů ve spolupráci s centrálními úřady zamezí opakování francouzského a italského případu, aby pracující lid hladověl a vysoká buržoasie a váleční ketasové žili v nadbytku.

6. Národní výbory pořídí ve všech místech seznamy Němců a zrádců a kolaborantů, provedou jejich zajištění a předání lidovým soudům k potrestání. Justiční komise Národních výborů přezkoumá z hlediska demokratické a státní bezpečnosti veškerý úřední veřejný aparát a ve spolupráci s centrálními úřady jej nemilosrdně očistí.

7. Osvětová a kulturní komise Nár. výborů umožní co nejrychlejší uvedení do chodu všeho školství a bude dozírat na jeho demokratického ducha. Podporou a řízením všech místních

a okresních kulturních instancí bude v praxi uskutečňovat zásadu, že veškeré kulturní statky jsou veřejným majetkem pracujícího lidu, nikoliv tedy výsadou majetných a předmětem soukromopodnikatelského obchodu.

8. Sociální komise Národních výborů zajistí důstojnou podporu rodinám padlých národních hrdinů, podporu nemocných a zraněných obětí nacistického teroru i v době první desorganizace i podporu přechodně nezaměstnaným, rozdělení bytů a osobního majetku Němců a zrádců rodinám postiženým bombardováním a nacistickým terorem. Sociální komise stane se nástrojem pravé solidarity všech českých pracujících.

Z reprezentantů okresních národních výborů vytvoří se v prvních týdnech po osvobození Zemské národní výbory.

Občané, soudruzi, bratři!

Všechny síly národního odboje, které pracují dosud odděleně, musí se v těchto dnech spojit a spolupracovat na základně, kterou jsme načrtli. Připravujte se k veřejnému vystoupení na schůzích voličů, na nichž složíte účty ze své činnosti.

AÚD KSČ Praha. 1945/812. Cykl.

[243]

1945, 1. květen. Uherské Hradiště. — Provolání partyzánské brigády Jana Žižky a národního výboru, připravené k příležitosti osvobození města Sovětskou armádou, s vytyčením pracovního programu národního výboru.

Provolání¹

I. čl. partyzánské brigády Jana Žižky a národního výboru v Uh. Hradišti k občanům Uh. Hradiště!

V radostném pohnutí, že dočkali jsme se po šestiletém utrpení a národním ponížení osvobození, vítáme v našem městě bratrskou Rudou armádu, naši osvoboditelku od krvavého jha nenáviděných německých utlačovatelů a jejich prokletých protektorátních pomahačů.

Nad naším městem zavlály znovu prapory republiky a dnešním dnem byla opět obnovena plná suverenita československého státu. Tím pozbyly moci dosavadní státní a městská správa, odvozující svou pravomoc od německého okupačního režimu.

V plném souhlasu s vládním prohlášením naší československé vlády a z rozkazu velitele I. čl. partyzánské brigády jako představitelky domácího odboje, prohlašujeme jménem našeho lidu:

Správu veškerých státních, zemských a městských záležitostí převzal Národní výbor v Uh. Hradišti. Občanstvo je povinno příkazů tohoto svého jedině oprávněného orgánu naší obnovené lidové demokracie bezpodmínečně uposlechnouti. Státní a jiné veřejné úřady a podniky podřizují se jeho pravomoci. Úřadují po provedení nutné očisty dále dle čl. zákonů a nařízení své vlády, tlumočených jim Národním výborem. V jejich úřadování musí však všude zavládnouti nový duch naší lidové demokracie.

Vyzýváme občanstvo, aby zachovalo klid a veřejný pořádek. Rozkrádání veřejného majetku a majetku Němci opuštěného, ježto v obou případech jde o majetek celého národa, bude přísně stíháno. Národní výbor sám určí jak s ním bude naloženo. Proti rušitelům veřejného pořádku bude zakročeno s partyzánskou řízností.

¹ I. československá partyzánská brigáda Jana Žižky z Trocnova byla prvním vojenským partyzánským tělesem operujícím v českých zemích, organizovaným a řízeným Ukrajinským štábem partyzánského hnutí v Kyjevě. Na jaře 1945 vyrostla v téměř dvoutisícovou brigádu. Veda partyzánskou válku proti německým okupantům na Valašsku, v Hostýnských horách i v jiných částech Moravy.